

PROFESSOR VAN SLOGTEREN EN DE BLOEMBOLLENEXPORT

DOOR

DR. A. J. VERHAGE

Voorzitter van het Produktschap voor Siergewassen

Wanneer men zich ertoe zet om de betekenis van het werk van Prof. Dr. EGBERTUS VAN SLOGTEREN voor de export van de bloembollen te schilderen staat men, wanneer men dit in een kort artikel wil doen, voor een bijkans onmogelijke taak. De aftredende directeur van het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek zal, toen hij zijn werk in 1917 zeer klein begon, zelf onmogelijk hebben kunnen vermoeden, dat een schets van de betekenis van zijn werk voor het bloembollenvak en daarmee voor de welvaart van ons land niet zou kunnen geschieden in een tijdschrift-artikel, maar dat aan het einde van zijn loopbaan hiervoor een nauwkeurige studie nodig zou zijn.

VAN SLOGTEREN stond in 1917 voor een taak, die zeer concreet was. Het aaltjesziek in de narcissen, het oudziek en geelziek in de hyacinten waren dermate nadelig voor de cultuur, dat hieraan zijn volle aandacht moest worden gegeven. Hij heeft zich ook als praktisch man direct geheel aan de bestrijding van deze ziekten gewijd en de warmwaterbehandeling, zowel als het z.g. heetstoken van de hyacinten dateren reeds uit de eerste jaren van zijn onderzoekingswerk. Toen eenmaal het middel om deze voor de bloembollencultuur en de bloembollenexport zo schadelijke ziekten te bestrijden was gevonden, ging hij allermint op zijn lauweren rusten. Hij gaf alle hulp om de praktische uitvoering van de bestrijding te regelen. De oprichting van de keuringsdiensten gaf het middel voor de ziektebestrijding in de praktijk aan en het waren de energie en het doorzettingsvermogen van VAN SLOGTEREN, die maakten dat het volle vertrouwen van de praktijk werd gewonnen.

In de eerste jaren kwamen reeds de lijnen naar voren, langs welke VAN SLOGTEREN in zijn verdere loopbaan zou werken. Een gedegen onderzoek, waarvan de resultaten niet beschikbaar werden gesteld vóór het onderzoek werkelijk was afgelopen en zekerheid over de juistheid was verkregen, heeft toen en later steeds de grondslag gevormd voor zijn werk. Wanneer de oplossing eenmaal was gevonden moest op een volkomen te verantwoorden wijze de toepassing in de praktijk en de controle daarop worden geregeld. Hierbij ging VAN SLOGTEREN voor niemand opzij; hij gaf aan wat nodig was en belangenkwesaties speelden bij hem geen rol. Deze opvatting, en ook de wijze van argumenteren wanneer hij „neen” moest zeggen, maakten dat hij het volledige vertrouwen won van de praktijkmensen, die vooral in de aanvang nog wat argwanend tegen een „bloembollendokter” aankeken. Maar wanneer de bestrijdingsmethode goed was en op de juiste wijze in de praktijk werd toegepast, dan was VAN SLOGTEREN ook bereid om internationaal in congressen en individuele gesprekken de belangen van de bloembollenexport, in verband met fytosanitaire voorschriften, te verdedigen. Hij zou dit niet hebben gedaan, wanneer er aan de werkelijke bestrijding iets had gemankeerd en daarom bleef hij een wakend oog ook op de uitvoering der maatregelen houden. Zijn adviseurschap van de eerste en de later opgerichte keurings-

diensten stelden hem hiertoe in staat, terwijl de wijze waarop hij als wetenschappelijk man kwekers en exporteurs tegemoet trad, ook in die kringen een groot vertrouwen in zijn oordeel wekte.

Zonder enige twijfel zal in dit tijdschrift door meer deskundigen dan de schrijver van dit artikel de betekenis van zijn wetenschappelijke werk naar voren worden gebracht. Van mijn zijde zou ik er de nadruk op willen leggen, dat de praktische betekenis van zijn werk zo groot is, omdat hier een man de leiding nam, die niet alleen wetenschappelijk op een hoog niveau stond, maar die als man met een zeer integer karakter, die bovendien bereid was om wat hij als juist zag in alle kringen met hartstocht te verdedigen, ook het vertrouwen wist te verwerven dat voor de betekenis van zijn werk voor de praktijk zo uiterst belangrijk is. Dit vertrouwen geniet hij niet alleen bij de kwekers en exporteurs in de bloembollenwereld, maar ook bij zijn buitenlandse collega's en bij de directeurs van de Plantenziektenkundige Diensten aldaar, omdat hij het woord „schipperen” niet kent. Wanneer VAN SLOGTEREN iets zegt wordt dit nimmer beschouwd als een bewering, maar men weet, dat hij iets verkondigt waaraan hij niet twijfelt.

In het latere werk van VAN SLOGTEREN heeft zich ten aanzien van deze grondslag niets gewijzigd. Toen hij naar voren begon te brengen, van welk een betekenis de bestrijding van de virusziekten voor onze cultures en voor onze export is, heeft hij langs dezelfde lijnen gewerkt. Het begin van het stelselmatig onderzoek naar de virusziekten viel reeds in 1929. In de praktijk werden virusziekten nog niet als een vraagstuk van gevaarlijke betekenis onderkend. Ik herinner mij nog, hoe ik in het midden van de jaren dertig besprekingen mocht meemaken, waarin vooraanstaande kwekers twijfelachtig stonden tegenover de vraag, of het laboratorium zich zo diepgaand met het onderzoek van de virusziekten zou bemoeien. VAN SLOGTEREN onderkende echter het gevaar; hij wist de praktijkmensen er van te overtuigen, dat het onderzoek zeer ernstig moest worden aangevat en heeft toen, in samenwerking met anderen, zijn belangrijke werk voor de herkenning en bestrijding ter hand genomen. Hij ontmoette veel tegenstand op zijn weg en ook kwakzalvers, die de kwekers voorspiegelden dat er veel gemakkelijker bestrijdingswijzen zouden zijn dan de selectie. Hoewel het somtijds leek, alsof VAN SLOGTEREN hierdoor was terneergeslagen, was dit juist een aansporing voor hem om door te gaan. Zijn belangrijke werk op dit gebied behoeft ik niet te schilderen, maar wie het moeilijke pad dat hij is gegaan van zo nabij heeft gekend, heeft des te groter waardering voor dit werk, dat voor de bloembollencultuur en voor anderen van onschatbare betekenis is.

Met enkele voorbeelden heb ik getracht te schetsen waarom het werk van VAN SLOGTEREN voor de bloembollencultuur zo uiterst belangrijk is. Er zijn echter voor de praktijkmensen meer kanten aan zijn werk, die nog meer spectaculair zijn. Ik denk hierbij met name aan zijn strijd tegen de onjuiste invoerbelemmeringen die onze narcissen in de Verenigde Staten van Amerika ondervonden en aan zijn onderzoekingen met betrekking tot de „mijt”, die, als gevolg van de Duitse wetgeving, eveneens een belemmering voor onze export vormde. VAN SLOGTEREN heeft de strijd ten aanzien van deze twee punten, die voor de omvang van onze export zo uitermate belangrijk zijn, jarenlang moeten voeren. Eerst in 1957 zijn de bepalingen ten aanzien van bloembollen waarop mijten voorkomen in Duitsland gewijzigd, wat uiterst belangrijk is, omdat de Duitse wetgeving met betrekking tot de ziektebestrijding een voorbeeld is voor verscheidene landen op het continent. Het resultaat is – dit mogen wij nu wel constateren – dus groot

geweest, maar de strijd tegen onjuiste maatregelen heeft VAN SLOGTEREN alleen kunnen winnen, doordat hij contact hield met de praktijk, zonder zich door direct belanghebbenden te laten beïnvloeden, en daardoor groot aanzien en vertrouwen verkreeg bij diegenen die aan de andere zijde van de grens deze maatregelen moesten beoordelen. Alleen een man die een uitnemend wetenschappelijk werker is en bovendien deze karaktereigenschappen heeft, kon dit bereiken.

Naast zijn werk in Nederland, dat voor een belangrijk deel in het laboratorium lag, maar waarbij toch ook veel aandacht moest worden gegeven aan het contact met de praktijk en de uitvoering van de bestrijdingsvoorschriften, heeft VAN SLOGTEREN ook veel moeten doen op internationaal niveau. Voor een gedeelte heeft dit werk gelegen op het terrein van het bespreken van concrete moeilijkheden, waaruit vaak gezamenlijk opgezette onderzoeken zijn voortgevloeid. Maar dit internationale werk culmineerde naar mijn gevoelen toch in wat hij heeft gedaan in internationale plantenziektenkundige congressen. Deze met name gaven hem gelegenheid om te strijden voor aanvaarding van het principe van het „redelijk vrij zijn van plantenziekten”, welk uitgangspunt noodzakelijk is, niet alleen om onjuiste sanitaire maatregelen en embargo's van afnemerslanden te voorkomen, maar ook om te bereiken, dat uit het gezichtspunt van de fytopathologen het internationaal verkeer van goederen slechts daar wordt belemmerd, waar dit noodzakelijk is. VAN SLOGTEREN heeft zich voor deze congressen altijd nauwkeurig voorbereid. In een leven van hard werken is hij er in geslaagd de problemen te onderkennen en de oplossing van die problemen met grote overtuigingskracht zo aan te bevelen, dat het zo noodzakelijke werk van de fytopathologen de internationale goederenruil niet onnodig belemmert. Hieruit blijkt, dat VAN SLOGTEREN meer is dan een specialist. Een specialist heeft de neiging om zijn eigen werk als doel te gaan stellen, met alle gevaren daarvan voor de gemeenschap. Wanneer een specialist erin slaagt om zijn werk zodanig op te vatten, dat het past in het raam van het economische en politieke geheel, dan geeft hij blijk van een brede visie. Het is de eerste maal, dat ik mij op zo'n lovende wijze over VAN SLOGTEREN uitlaat, maar ik geloof, dat het juist bij deze gelegenheid past om de grote verdiensten van VAN SLOGTEREN, niet alleen als wetenschappelijk onderzoeker, maar ook als man van uitnemend karakter en brede visie, te schetsen.

VAN SLOGTEREN heeft niet alleen aandacht gegeven aan fyto-sanitaire problemen. In zijn werk heeft hij steeds uitgedragen, dat het belangrijkste voor het bloembollenvak is, dat een goed produkt wordt geleverd en dat slechts een gezond en kwalitatief uitnemend produkt de wereld kan veroveren. Ook hiermede is hij reeds vroeg begonnen. Toen hij nog jong het werk van de kweker NICOLAAS DAMES, die in 1920 overleed, leerde kennen, beseftte hij, dat de ontwikkeling en popularisering van behandelingsmethoden om de bloeiperiode te verschuiven, voor de goede kwaliteit en de afzet van bloembollen van primair belang was. Dit heeft hem gestimuleerd om de geheimen van de periodiciteit bij de knopontwikkeling van tulpen en narcissen te ontsluiten en behandelingsmethoden te vinden om de bloei weken en maanden te vervroegen. Wanneer men aan dit werk van VAN SLOGTEREN herinnert, denkt de praktijkman direct aan de narcissen, die door droogkoeling nu reeds in november/december in de kas tot bloei kunnen worden gebracht, hetgeen voordien eerst in februari/maart mogelijk was. In dit verband moet ook aangeduid worden de grote betekenis van

zijn onderzoek voor een verdere ontwikkeling van de export van bloembollen naar landen op het zuidelijk halfrond. Dit kan op een langere termijn bezien zeer tot de bloei van het bloembollenvak bijdragen. Een „stokpaardje” is hieruit voortgevloeid, nl. het steeds weer hameren op een juist gekozen verscheplingsdatum. Wanneer ik hier wat schertsend het woord „stokpaardje” gebruik, is dat niet omdat de mening van VAN SLOGTEREN op grond van zijn onderzoekingen door mij als onjuist wordt gezien; het tegendeel is waar. Wel zal bij de toepassing hiervan ook met andere vraagstukken, die zich op ander gebied in de praktijk voordoen, rekening moeten worden gehouden en met name met de lengte van het verkoopseizoen. Het woord „stokpaardje” gebruik ik alleen om zo goed mogelijk weer te geven, hoe ook nu nog VAN SLOGTEREN bij iedere voorkomende gelegenheid te praktijkman tracht te doordringen van de belangrijkheid van de oplossing van dit vraagstuk.

Ik heb niet getracht het werk van VAN SLOGTEREN in zijn volle omvang weer te geven, ook al omdat dit een econoom slecht zou passen. Ik weet, dat ik ook veel buiten beschouwing heb gelaten, b.v. de kraamverbetering in de irissen- en leliecultuur. Het is ook niet mijn bedoeling geweest een volledig overzicht te geven van het vele dat VAN SLOGTEREN in zijn ambtsperiode heeft gedaan en bereikt. Bovendien heb ik geen woord gezegd over de hoge onderscheidingen die hem, als blijk van Hoge en openbare waardering, zijn ten deel gevallen. Wat ik alleen trachtte te schilderen is, dat VAN SLOGTEREN's werk voor de bloembollencultuur van zo'n enorm belang is, omdat hij een ernstig wetenschappelijk onderzoeker is en daarnaast een man op wie men volkomen aan kan en die zijn eigen problemen in breder verband weet te zien. Deze combinatie heeft ertoe geleid, dat het werk van VAN SLOGTEREN, die in 1917 de ziekteproblemen in de bloembollenstreek begon te bestuderen, van zo grote betekenis voor de ontwikkeling van deze cultuur in de laatste veertig jaren is geweest.